

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв Львівський національний
університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Відокремлений структурний підрозділ ЗВО «Відкритий міжнародний
університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ МУЗЕЙНОЇ, АРХІВНОЇ ТА БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

Збірник тез доповідей

I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

6 лютого 2026 року

Мукачево – 2026

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол № 2 від 25 березня 2026 р.)*

Редакційна колегія:

Туріс І. Ю. – кандидатка філологічних наук, доцентка, проректорка з науково-педагогічної роботи Мукачівського державного університету;

Коробка Ю. В. – кандидатка історичних наук, доцентка, в.о. завідувача кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету;

Романишин Ю. Л. – докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри документознавства та інформаційної діяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу;

Постельжук О. М. – кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка, завідувачка кафедри інформаційних та комп'ютерних технологій відокремленого структурного підрозділу ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Дубенська філія;

Мовчан К. М. – директорка наукової бібліотеки, старша викладачка кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету;

Моргун А. В. – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри готельно-ресторанної та музейної справи Мукачівського державного університету.

Тези доповідей представлені в авторській редакції. Відповідальність за якість публікацій, достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори.

C59

Сучасні практики музейної, архівної та бібліотечної справи: збірник тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 6 лютого 2026 року. Мукачево: РВВ МДУ, 2026. 140 с.

Збірник містить тези доповідей I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні практики музейної, архівної та бібліотечної справи», які висвітлюють актуальні проблеми збереження, комплектування, обліку та популяризації культурної спадщини в умовах воєнних викликів і цифрової трансформації.

Видання призначене для науковців, викладачів, здобувачів освіти, працівників музеїв, архівів, бібліотекарів та інших практичних фахівців.

3. Пеняк П. Наше прадавнє минуле зафіксуєть у Зводі пам'яток історії та культури. *Новини Закарпаття*. 2012. №№ 61 – 62. 02.06. С. 17.
4. Руснак В.І. Пеняк П.С., Археологічні пам'ятки Мукачівського району як об'єкт пізнавального туризму. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*. Матеріали ХХІ-ої Міжнародної науково-практичної конференції (07.06.2022, м. Дебрецен, дистанційно). Київ: ГО «ВАДНД», 2022. С. 515 – 523.
5. Потушняк М.Ф. Питання хронології та культурної належності пам'яток неоліту Закарпаття. *Дослідження стародавньої історії Закарпаття*. Ужгород, 1972. С. 78 – 95.
6. Попович І. Закарпаття за доби раннього заліза. Krakow-Lwow, 2006. 121 с.

УДК 028.8:615.85(477)"20"(043.2)

Ірина ПЕТРОВА
м. Київ

БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНІ ПРАКТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Бібліотерапія не є для українських бібліотечних установ надто інноваційним напрямом діяльності. Проте, за останні роки для українців стає актуальним цей інструмент психологічної підтримки, який допомагає дбати про власне ментальне здоров'я.

Протягом минулого десятиріччя (2015-2025 роки) в Україні значно розширилась цільова аудиторія, для якої можна застосовувати методику бібліотерапії за рахунок появи нових категорій читачів та проблем, труднощів, що негативно впливають на психологічний, емоційний, в певних випадках і на фізичний стан людини. Діяльність українських бібліотек в цей період стає більш різноманітною за своєю векторністю. Традиційний напрям – інформаційно-просвітницький – доповнюється волонтерською, гуманітарною та психологічною формами роботи. Неодноразово бібліотеки ставали прихистками та укриттями для українських громадян під час повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Саме таку роль виконувала Центральна міська публічна бібліотека Маріупольської міської ради з філіями у лютому-квітні 2022 року [1].

Бібліотерапія є корисною для будь-якої категорії відвідувачів бібліотечних установ, оскільки спрямована на розвиток людини, корекцію її здібностей та допомогу у важких життєвих ситуаціях, а в певних випадках застосовується для лікування конкретних розладів. В Україні, згідно дослідженням Н. Аксьонової,

найбільш розвинена дитяча бібліотерапія, а й відповідно найбільш популярні такі її методи та напрями як казкотерапія, екотерапія, арттерапія, ігротерапія [2, с. 112]. Вважаємо, що взагалі популяризація читання серед дітей, підлітків та юнацтва є правильною інвестицією батьків, суспільства, держави у власне майбутнє та успішний розвиток конкретної людини зокрема. Вразливою групою в цій категорії читачів є діти, підлітки та юнацтво, які відносяться до внутрішньо переміщених осіб. В цьому випадку бібліотерапія має застосовуватись не тільки задля розвитку інтелектуальних здібностей, а й допомогти адаптуватись в нових життєвих умовах, в новому колективі та розв'язати психологічні проблеми. Побачене і пережите дітьми та юнацтвом, які проживали там, де проходили бойові дії, з так званих «сірих» зон, з прифронтових населених пунктів має серйозний вплив на психічний стан. Розроблення тематичних списків літератури або організація заходів, проведення засідань читацьких клубів має бути системною роботою всіх бібліотек відповідно їх призначенню. Але акцентуємо, що посилити цю роботу треба в закладах освіти, зокрема школах. Вона має здійснюватися спільно з шкільним психологом. Аудиторією, на яку буде спрямована ця робота, має стати вся шкільна спільнота: з одного боку це сприятимуть еволюційній адаптації школярів-ВПО, з іншого – посилює емпатію до новачків і певною мірою або ліквідує, або запобігає виникненню розмежуванню на «своїх» та «чужих».

В сучасній Україні менше застосовується методика бібліотерапії в роботі з літніми людьми. Серед цієї категорії також найбільш вразливою групою є літні люди, що мають статус внутрішньо переміщених осіб. Їх кількість значно зросла порівняно з 2014-2015 роками, а рівень пережитого та втраченого дуже високий. До бібліотерапевтичної роботи з літніми людьми доречно залучення соціальних працівників, а також проведення заходів в територіальних центрах соціального обслуговування, будинках для літніх людей тощо.

Взагалі, категорія внутрішньо переміщених осіб, незалежно від вікових меж, є безпрецедентною не тільки для України, а й в світовому масштабі. Вдалим проектом роботи з громадянами, які вимушені були покинути свої домівки є «Я-Маріуполь» [3]. В контексті теми дослідження відзначимо, що центри підтримки «Я-Маріуполь» співпрацюють з бібліотечними установами населених пунктів, де вони відкриті. В цій співпраці методика бібліотерапії є надзвичайно важливим та пріоритетним напрямом допомоги. Популярними в центрах є літературні зустрічі, авторські презентації, буккросинг тощо. До речі, перший центр

підтримки було відкрито саме на базі Дніпровської Центральної міської бібліотеки.

На сьогодні виокремлюється ще одна група читацької категорії, яка через читання прагне впоратись з проблемами здебільшого психологічного характеру. Це військовослужбовці та ветерани. Бібліотерапія проводиться у шпиталях, центрах реабілітації. Також організуються благодійні акції, що мають на меті збір видань художньої, історичної та документальної літератури сучасних українських авторів і класиків, зокрема всеукраїнська акція «Подаруй книгу воїну», яка була започаткована ще в 2014 році. Вважаємо, що для цієї категорії читачів найбільш продуктивною буде інтерактивна бібліотерапія, яка передбачає групові заняття на основі спільно прочитаного тексту. Результатом має стати зниження рівня стресу, осмислення травматичного досвіду та формування внутрішніх ресурсів.

Певну сталість дитячої бібліотерапевтичної практики можна простежити в проєктах, започаткованих КЗ ЛОР «Львівська обласна бібліотека для дітей», а саме: «Ковчег», «Ковчег-2», «Книго/сховище» [4]. Ці проєкти є продовженням один одного. Тривалим українським проєктом є «Бібліотерапія: твоя книга щастя», який стартував у 2018 році та реалізується Публічною бібліотекою імені Лесі Українки для дорослих м. Києва [5]. За цей час розширилась цільова аудиторія та форми роботи, проте головним завданням залишається використання книги та читання як інструментів психосоціальної підтримки. Зазначимо, що Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва запровадила ще ряд бібліотерапевтичних проєктів: «Я жінка», «Я Є!», «Видима бібліотека» [6]. Одним з останніх та масштабних українських проєктів з розвитку психосоціальної підтримки в бібліотеках став «Бібліотеки як простір психосоціальної підтримки» [7], в якому взяли участь 30 публічних бібліотек з 6 областей (Київської, Житомирської, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської та Одеської). В межах проєкту працівники бібліотечних установ вивчали основи ментального здоров'я, механізми протидії стресовому впливу, поглиблювали знання з бібліотерапії та поширення у громадах напрацьованих інструментів самопомоги. Також, у **серпні-грудні 2025 року, у м. Києві здійснювався проєкт «Бібліотеки емоцій заради добра»**, одним із завдань якого є з'ясування ефекту бібліотерапії та дослідження її актуальності і переваг [8]. Серед сучасних напрацювань українських бібліотекарів, психологів, літературознавців відзначимо створення «Бібліотерапевтичної бази книг» [9]. Це

конструктивне рішення, зручний та швидкий доступ до інформації, яке розширює можливості для індивідуальної та групової терапевтичної роботи через читання.

Отже, бібліотерапія, особливо на сучасному етапі, одна з важливих форм розвитку та допомоги українському суспільству, методи, інструменти, форми якої мають урізноманітнюватися з урахуванням трансформацій цільової аудиторії та проблем, що є актуальними для читачів.

Список використаних джерел

1. У Дніпрі збирають книжковий фонд для відновлення бібліотек після деокупації Маріуполя. Суспільне Дніпро. URL: <https://suspilne.media/dnipro/602231-u-dnipri-zbiraut-knizkovij-fond-dla-vidnovlenna-bibliotek-pisla-deokupacii-mariupola> (дата звернення: 15.01.2026).
2. Аксьонова Н. Бібліотерапія як напрям діяльності бібліотек в умовах російсько-української війни. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2022. Вип. 64. С. 107-119.
3. Благодійна організація «Благодійний фонд «Я Маріуполь»». URL: <https://mhhelp.org.ua> (дата звернення: 19.01.2026).
4. Книгосховище: бібліотерапевтичний проєкт. КЗ ЛОР «Львівська державна обласна бібліотека для дітей». URL: <https://lodb.org.ua/nashi-proekty/knygosxovyshhe> (дата звернення: 21.01.2026).
5. Бібліотерапія (станом на 1 вересня 2023 року). Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва. URL: <https://lukl.kyiv.ua/wp-content/uploads/2024/06/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F.pdf> (дата звернення: 21.01.2026).
6. Бібліотерапія: твоя книга щастя: Проєкт. Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва. URL: <https://lukl.kyiv.ua/proyekt-biblioterapiya-tvoya-knyha-shchasttya> (дата звернення: 21.01.2026).
7. Бібліотеки як простір психосоціальної підтримки: Презентація проєкту та програми. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3915868-prezentacia-proektu-ta-programi-biblioteki-ak-prostir-psihosocialnoi-pidtrimki.html> (дата звернення: 21.01.2026).
8. Бібліотеки емоцій заради добра. Українська бібліотечна асоціація. URL: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/5393-biblioteku-emotsii-zarady-dobra> (дата звернення: 21.01.2026).
9. Бібліотерапевтична база книг. URL: <https://livelibrary.com.ua/useful-resources-for-libraries/biblioterapevticna-baza-knig> (дата звернення: 23.01.2026).